Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SLÆGTSBOG

OVER

HERREDSFULDMÆGTIG I GRENAA

JENS JENSEN HARBOE

OG HUSTRU

BIRGITTE HARBOE

FØDT BROGE

Udarbejdet af CARL SVENSTRUP

UDGIVET AF J. P. JUSTESEN, KØBENHAVN

SLÆGTSBOG

OVER

HERREDSFULDMÆGTIG I GRENAA

JENS JENSEN HARBOE

OG HUSTRU

BIRGITTE HARBOE

FØDT BROGE

Udarbejdet af CARL SVENSTRUP

UDGIVET AF J. P. JUSTESEN, KØBEHAVN

Det er mit Ønske, at denne lille Bog, der er udarbejdet efter min Opfordring, skal staa som et Minde om Slægtens Forfædre, Harboerne og Brogerne, og deres Tilknytning til Grenaa.

København, 1. Oktober 1932.

J. P. JUSTESEN

BY- OG HERREDSFULDMÆGTIG, EXAM. JURIS
J. HARBOES SLÆGT

I Begyndelsen af forrige Aarhundrede, i Aaret 1802, afløstes i Grenaa den gamle, ansete By- og Herredsfoged, Justitsraad N. E. Behr, efter en 44-aarig Embedsperiode af en ung Mand, exam. juris J. Aagaard, der i Tidens Løb erhvervede en Popularitet, der ikke stod tilbage for Behrs, og som fik en endnu længere Embedstid end Forgængeren, idet han i 1852, faa Maaneder før han døde, fejrede sit 50 Aars Jubilæum som By- og Herredsfoged i Grenaa.

Denne Aagaard antog omkring 1809 paa sit Kontor en ung Mand, der snart skulde komme til at spille en Rolle i Byens Liv, dels som fleraarig konstitueret By- og Herredsfoged, dels som Svigersøn hos gamle Hans Broge, der var Byens mest ansete Købmand, og hvis yngste Datter han ægtede, og dels som Ejer af adskillige Ejendomme og Parthaver i flere Foretagender.

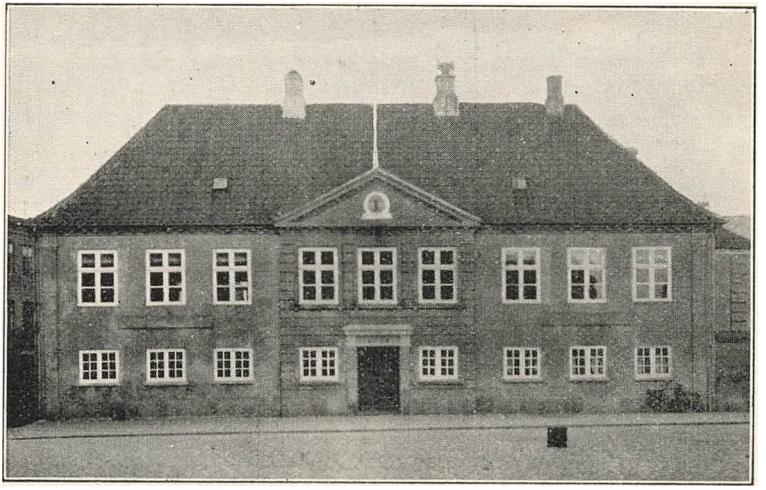

Grenaa Bys Raadhus opført 1805.

Den nævnte unge Mand var exam. juris *Jens Jensen Harboe.* Han var født paa Herregaarden Høgholm, der ligger et Par Mil Syd for Grenaa ved Landevejen til Aarhus. Hans Fader hed Jens Jensen Harboe ligesom Sønnen og var Forpagter af nævnte Gaard. Af Mellemnavnet Jensen ses, at ogsaa Farfaderen har heddet Jens Harboe, men om ham haves foreløbig ingen paalidelige Efterretninger.

Forpagter Jens Jensen Harboe var født i 1748, muligvis i København. Fødeaaret fremgaar bl. a. af, at H. ved sin Død i 1792 i Ormslev Kirkebog angives at være 44 Aar gammel.

Harboe, der altsaa var Forpagter af Høgholm, ægtede 25. Aug. 1786 Jomfru Abigael Hasle fra Aarhus. Hun var født $^{9}/_{7}$ 1766 og Datter af Jens Sørensen Hasle og Hustru Anna Jensdatter.[1]) Forlovere ved Brylluppet var Købmand Søren Hasle fra Aarhus, som rimeligvis har været Brudens Broder, og Forvalter Peder Sahnagger paa Høgholm.

Brudgommen var da 38 Aar gammel og Bruden 20.[2])

Aaret efter fik de en Søn, som døbtes i Tirstrup Kirke $^{5}/_{5}$ 1787 og kom til at hedde Jens ligesom Faderen. Kirkebogen oplyser, at „Madame Mygind fra Ebeltoft bar Barnet, og Jomfru Lillievand fra Høgholm stod hos. Fadderne var: Velærværdige Hr. Hemmer i Lyngby samt Købmændene Gylding, Hasle og Kaae fra Aarhus".

Næste Aar fik Harboes atter et Barn, som døbtes $^{9}/_{5}$ 1788 og kom til at hedde Ane Kirstine. Gudmoderen var Generalinde de Sehested (vistnok Høgholms Ejerinde). Og det følgende Aar fødtes atter en Datter, Ane Johanne, som blev hjemmedøbt.[3])

I 1790 flyttede Harboe til Aarhusegnen, hvor han forpagtede Herregaarden Konstantinsborg, der ligger Syd for Brabrand Sø, omgivet af smukke Skove. Der fødtes deres to yngste Børn, Jørgen Otto og Jens Peter.

Men allerede inden det sidste Barns Daab og rimeligvis ogsaa inden dets Fødsel døde Faderen. Han begravedes paa Ormslev Kirkegaard Tirsdag $^{25}/_{4}$ 1792, kun 44 Aar gammel.[4])

Kort efter indgik Enken nyt Ægteskab.

Hun maatte derfor gøre Skifte med Børnene. Samfrændeskiftet sluttedes 2. Jan. 1793, hver af Sønnerne fik 400 Rdl. i Arv, og hver af Døtrene fik Halvdelen, altsaa hvad man kaldte en „Søsterlod".[5])

Og $^{26}/_{2}$ 1793 viedes saa „Madam Abigael Harboe" til Forvalter Boiesen paa Konstantinsborg. De fik efterhaanden seks

Pigebørn, 1) Cecilia Catrine, 2) Margrethe Hedevig, 3) Petrine, 4) Ida Margrethe, 5) Sophie og 6) Johanne Dorthea. Af disse har kun de to nogen Tilknytning til Grenaa By, nemlig Petrine, der i en Aarrække boede hos Halvbroderen, Fuldmægtig Harboe, og Johanne Dorthea, der ægtede Kirkesanger Friis i Thøstrup, og hvis Søn I. P. Friis i en lang Aarrække var Snedkermester i Grenaa.

Den gamle Byfogedgaard i Grenaa, nu Lillegade Nr. 50, som Aagaard ejede og beboede. Her var By- og Herredsfogedkontoret i Harboes Tid.

Efter denne korte Oversigt over Forældrenes Levnedsløb vender vi os til exam. jur. J. Harboe, der altsaa var født paa Høgholm i Foraaret 1787.

Hvor han har tilbragt sin Ungdom, vides ikke. Formentlig har han været Kontorist i nogle Aar. I 22 Aars Alderen, $^{24}/_{6}$ 1809, tog han dansk juridisk Eksamens teoretiske Del med „Beqvem" og den praktiske Del samme Sommer med „Vel".[6])

Umiddelbart efter maa han saa være kommet til Grenaa enten som Skriver eller som Fuldmægtig paa Herredskontoret. Hans Navn forekommer første Gang i Justitsprotokollen i Maj 1810, da han optræder som Vitterlighedsvidne i en Sag sammen med Jens Kildahl, som var Byens Politibetjent. Omtrent samtidig begynder hans Skrift at forekomme i Retsprotokollerne, en ualmindelig smuk og regelmæssig Haandskrift.

Harboe maa hurtigt have gjort sig fordelagtig bemærket hos sin Foresatte, Byfoged Aagaard, thi allerede 10. Oktober

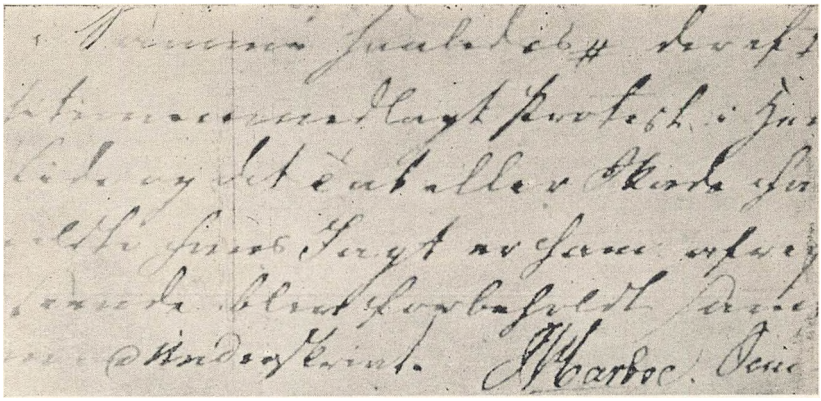

Harboes Haandskrift som const. Byfoged i 1813. Den slutter saaledes: „. . . (denne Forretning sluttet ved at bekræftes) med Underskrivt J. Harboe . . .“

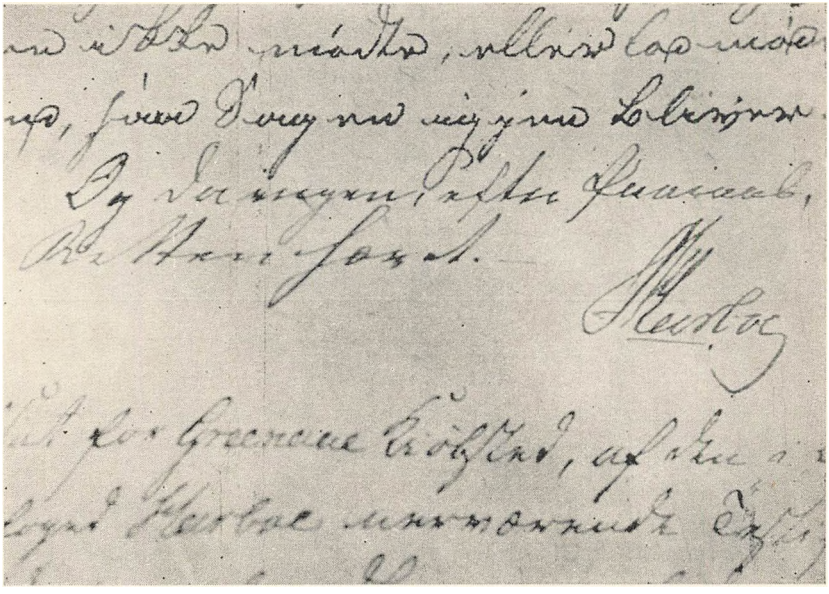

Harboes Underskrift som const. Dommer i 1818. Der staar: „. . . og da ingen efter Paaraab (meldte sig med videre at fremme, blev) Retten hævet. J. Harboe“.

1810 konstitueredes han af Amtet til at forestaa Byfoged- og Skriverembedet i Grenaa[7]) og Nørre Herred under Aagaards Konstitution som Amtmand i Randers. Det blev for Harboes Vedkommende en Konstitution, som kom til at strække sig over flere Aar, og i den Tid har Harboe saaledes i Hovedsagen forestaaet By- og Herredsfogedembedet.

Justitsraad *Jacob Aagaard,* var ugift. Han var en jovial

og fornøjelig Mand, der gerne foretog en Rejse. Han var samtidig en særdeles dygtig Mand, der betroedes adskillige Hverv. Saaledes da Grev Scheel paa Godset Scheel (det nuværende Benzon) i de ulykkelige Kriseaar mellem 1813 og 23 kæmpede med uendelige Pengevanskeligheder og omsider gik fallit, hvorefter Kongens Kasse overtog Herregaarden med alt tilliggende Gods og alle Herligheder. Da udnævntes Aagaard til Administrator af denne udstrakte Ejendom og var i en lang Tid borte fra sit Embede flere Dage om Ugen, og atter da fik Harboe fast Konstitution.

Fra 1818 til 20 var Harboe Birkeskriver i Scheels Birk. Han var den sidste i dette Embede,[8]) idet Birket derefter henlagdes under Nørre Herreds Ret i Grenaa.

Man faar af Embedsbøgerne det Indtryk, at Harboe i mange Aar har været en særdeles dygtig og akkurat Mand, som under Aagaards Fraværelse har holdt udmærket Orden i Embedets Sager.

Harboes første Virksomhed i Grenaa faldt jo i en Periode, hvor det danske Samfunds økonomiske Forhold var særdeles vanskelige, ja, hvor der var en Krise, som var endnu værre end den nuværende. Og der gaar i Familien Beretninger om,

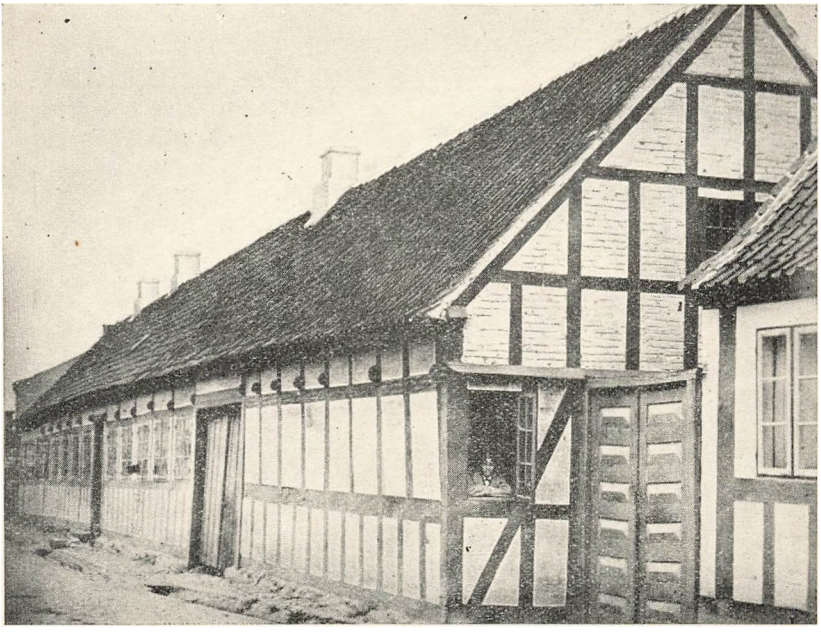

Gaarden Storegade, nu Nr. 8, 10 og 12, som Harboe købte i 1816, og hvor han boede i Begyndelsen af sit Ægteskab, indtil han i 1829 solgte den til Provst Fugl.

hvor ked Harboe var af, at han de mange Gange paa Embedets Vegne skulde foretage Udpantning hos Landmændene for Skatter eller gøre Udlæg i deres Ejendomme.[9])

I 1816 købte Harboe af et Dødsbo en smuk gammel Bindingsværksgaard paa Storegade, som nu længst er nedrevet.

Et Par Aar efter ($^{27}/_{10}$ 1818) ægtede han, der da var 31 Aar gammel, Hans Broges yngste Datter, Birgitte Broge,[10]) og det er vist ganske givet (jfr. en Pantebogsbemærkning om „min iboende Gaard"), at de nygifte saa er flyttet ind i den købte Gaard, hvor de forblev til 1829.

Samme Aar oprettede Harboe en Kontrakt med Jens Møller i „Gammel Mølle" angaaende Indretning af et Valke- og Stampeværk i nævnte Mølle, til hvis Oprettelse der var meddelt Jens Møller Ret ved kgl. Privilegium af 7. Okt. 1815.[11])

De to Parthavere skulde bidrage med lige store Beløb til Valkeværkets Oprettelse, medens Møller skulde føre Opsyn med og forestaa Virksomheden.

Foretagendet fik et ikke ubetydeligt Omfang og mangeaarig Varighed.

Kort forinden havde Harboe af samme Jens Møller købt hans i Thøstrup liggende Ejendom Kirstineberg, den senere Thøstrupgaard, for 400 Rdl. Besætningen var „2 gode Heste, 4 Køer og 10 Faar".[12])

Gaarden Lillegade, nu Nr. 47, som Harboe ejede fra 1829 til 1844, og hvor han sikkert boede i en Aarrække. Forsiden mod Lillegade.

Denne Gaard solgte han efter nogle Aars Forløb til sin Broder J. P. Harboe i Thøstrup.

Ogsaa i Grenaa havde Harboe været med til Oprettelse af industriel Virksomhed.

Skøde- og Panteprotokollen oplyser, at han sammen med en Købmand Niels Kiersgaard og en „Klædefabriqeur Søren Andersen" uden for Byens østre Port lod opføre en Klædefabrik.[13])

Det viste sig snart, at Andersen ikke havde rede Penge at sætte i Foretagendet. Til Fabrikens Oprettelse og til Inventar m. m. var medgaaet 2880 Rdl. Ved en Overenskomst mellem de tre Parthavere i Maj 1815 fastsattes det da, at Harboe og Kiersgaard hver skulde betale Halvdelen af Anlægssummen, og at Fabriken altsaa skulde tilhøre dem. Naar Andersen kunde skaffe en lige saa stor Sum at indskyde deri, skulde han være Parthaver med en Trediedel.

Derimod skulde han være „administrerende Direktør" for Fabriken, „antage de dertil nødvendige Folk, bespise dem for den Betaling, som han kunde blive enig med dem om, skaffe dem Sengeleje, Lys og Varme samt forestaa Fabrikens hele Drift". Derfor skulde han have Fribolig og en Trediedel af Fabrikens Nettoudbytte, medens de to Ejere skulde dele Resten lige.[14])

Gaarden Lillegade, nu Nr. 47. Sidebygningen ud mod Mellemstræde.

Tiden har næppe dengang været moden til Anlæg af en Klædefabrik i Grenaa. Det varede ikke mange Aar, før Virksomheden maatte standse, og den har næppe bragt de tre Interessenter økonomisk Udbytte.

Foruden flere Ejendomme i Grenaa, som Fuldmægtig Harboe i Tidens Løb købte og atter solgte, kan det her nævnes, at han i Aaret 1822 købte Thøstrup Kirke. Derom vil nedenfor blive nærmere fortalt.

I 1829 solgte Harboe Gaarden paa Storegade til Byens Sognepræst, Amtsprovst Fugl, og flyttede ned paa Lillegade, hvor han købte en Gaard (senere kaldet „Trampenbergs Gaard", nu Lillegade 47), som Svigerfaderen havde ejet i mange Aar, men aldrig beboet.

Han beholdt denne Gaard til 1844 og har vel rimeligvis beboet den i Størsteparten af Tiden. Efter Svigermoderens Død i 1837 arvede han og hans Hustru hendes Gaard og flyttede derover, og der forblev de Resten af deres Liv.

FULDMÆGTIG HARBOES BØRN

I Ægteskabet fødtes 7 Børn, hvoraf de to døde som smaa.

1) Ældst var *Anna Sophie Harboe,* født $^{21}/_{3}$ 1819. Hun ægtede $^{5}/_{11}$ 1847 Malermester Vitalis Johannes Christian Han-

Gaarden Lillegade, nu Nr. 47. Set fra Gaarden.

sted. Han havde taget Borgerskab i Grenaa 5/4 1845, erhvervede, kort efter at være gift, af Svigerfaderen en Byggegrund lige overfor dennes Hus og byggede derpaa en lille Ejendom, som ligger der endnu, og udgør Hjørnet af Lillegade og Mellemstræde. Det var en Have, da kan købte Grunden, og det var der, at gamle Hans Broge i sin Tid havde haft sin Tømmerplads.

I 1853 flyttede Hansted med Familie til Randers, hvor de forblev Resten af deres Liv. Hustruen døde i 1892 og Hansted i 1906.[15])

2) Sønnen *Jens Jørgen Harboe,* født 27/1 1821. Om ham bemærker Præsten i Kirkebogen ved hans Konfirmation i 1836 „fortrinlige Naturgaver — meget gode Kundskaber". Han rejste som ungt Menneske ud som Sømand og var bl. a. i Vestindien. Ved Hjemkomsten vilde han ved Skagen klatre op i Skibets Mast for at se dansk Land, og herfra faldt han ned og slog sig ihjæl.[16])

3) *Hansine Abigael Harboe,* født 8/1 1823, døde som ung, begravedes paa Grenaa Kirkegaard 7/7 1840.

4) *Hans Broge Harboe,* født 28/2 1825, nævnes ved sin Konfirmation „rosværdig i Flid og Forhold". Han rejste som 18-aarig Tømrerlærling til Randers, kom senere tilbage og tog i 1854 Borgerskab som Mester i Grenaa, hvor han en Tid fik godt at bestille og opførte adskillige Bygninger. Men det var en meget uheldig Tid, han blev Mester paa, Pengekrisen var over Landet, Harboe fik store Pengevanskeligheder, opsagde i 1862 sit Borgerskab, forlod Byen[17]) og flyttede til Randers, hvor han etablerede sig som Tømrermester og deltog i Opførelsen af flere større offentlige og private Bygninger.

Hans Broge Harboe var gift med Anna Helfredsen. Ægteskabet var barnløst, men de havde en Plejedatter. I ca. 1890 flyttede Harboe fra Randers til Holte, hvor han købte en Ejendom, og i den By tilbragte de deres sidste Aar. De begravedes paa Søllerød Kirkegaard.[18])

5) *Anne Kleitrup Harboe,* født 22/3 1827, ægtede 1. Septbr. 1855 Snedkermester P. Justesen i Randers. Han var født i Nibe 1/9 1826. Lærte Faget i Randers, arbejdede derefter i nogle Aar som Svend i København, rejste tilbage til Randers, gjorde Mesterstykke og fik 14. Juli 1852 Borgerbrev som Snedkermester i Randers, hvor han oparbejdede en meget betydelig Forretning. Han havde adskillige større Bygninger i Entreprise, og af offentl. Arbejder havde han bl. a. i 60erne

Snedkermester P. Justesen, Randers.

Fru Anne Kleitrup Justesen, født Harboe.

Snedkerarbejdet paa alle Stationsbygninger og Vogterhuse ved Banen Langaa—Struer.

I 1853—54 byggede Justesen sin første Ejendom Vestergade 509, Forhuset til Beboelse, Baghuset til Værksted og Magasin. Justesen boede i denne Ejendom indtil 1869, da han flyttede til sin nyopførte Ejendom paa Hjørnet af Voldgade og Kirkegade.

Efter sin Svigerfaders Død blev han Ejer af Thøstrup Kirke, som Harboe i sin Tid havde købt.

I 1867 købte Justesen af Kommunalbestyrelsen i Randers en stor Ejendom, beliggende paa Hjørnet af Kirkegade og Voldgade, Nr. 409 for en Købesum af 15,000 Rigsdaler. Det var en meget stor Ejendom med ca. 140 løbende Alen Facade og et Grundareal paa ca. 4000 Kvadratalen. Ejendommen, der hidtil havde været benyttet som Kommuneskole, var 2 Etager høj med Kælder. I Løbet af 3 Aar blev den delvis ombygget, der blev indrettet Butikker i Kælder og Stueetage og Lejligheder paa 1. Sal, og alt blev straks udlejet, saaledes at det gav en god aarlig Indtægt.

I 1873 anlagde Justesen et Dampsnedkeri paa Hjørnet af Burschegade og Østergrave. Det udviklede sig i Tidens Løb og efter J. P. Justesens Idé til at blive en ret betydelig Stolefabrik.

I 1873 købte Justesen en Naboejendom til Nr. 409. Han nedbrød den paa Ejendommen liggende ældre Bygning og opførte en ny Bygning med 3 Etager og Kælder. Stue og Kælder blev indrettet til et stort Møbelmagasin, 1. Sal til Beboelse for Ejeren, der boede der til sin Død 1901.

I 1886 købte han af Herredsfoged Eilersen Lystjendom „Petersminde" 1/4 Mil Syd for Randers. Der boede han med sin Hustru hver Sommer indtil sin Død.[19])

6) *Marie Kirstine Harboe*, født 29/8 1829, død samme Aar.

7) *Niels Severin Broge Harboe*, født 14/1 1833, konf. 1847.

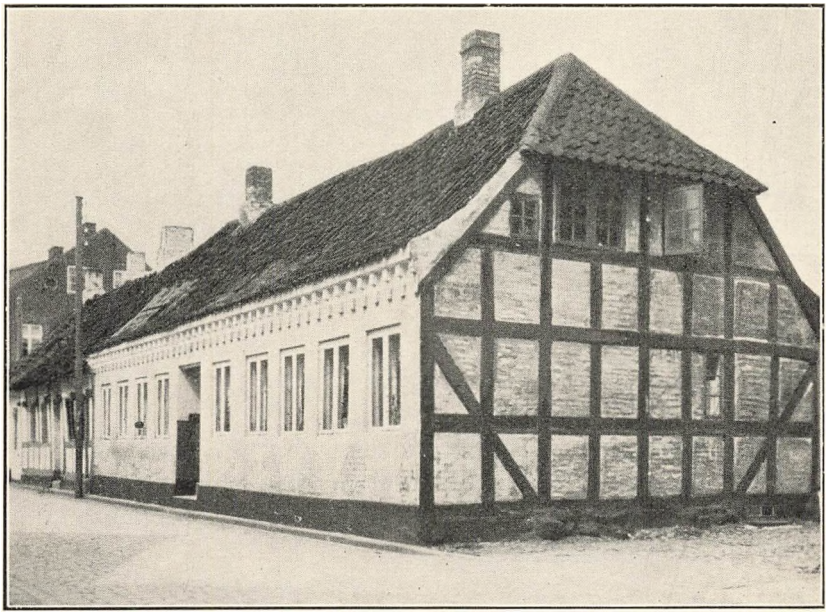

Ejendommen Lillegade, nu Nr. 44, dvs. den østre Del af Hans Broges Gaard, som hans Enke beholdt og senere testamenterede til J. Harboe, der boede her til sin Død.

HARBOES SIDSTE AAR

Efter denne lille Oversigt over Børnenes Liv og Skæbner vender vi tilbage til Grenaa, til den Brogeske Familiegaard, hvor J. Harboe boede Resten af sit Liv.

Enkelte af de allerældste Beboere i Grenaa kan endnu erindre ham og skildrer ham som en lille Mand med langt Skæg, og som altid gik med høj, graa Hat.

Hustruen, Birgitte Harboe, døde 23/8 1858, „62 Aar gammel, efter 40 Aars lykkeligt Ægteskab".

Karakteristisk for hin Tids Begravelser er, at Damerne

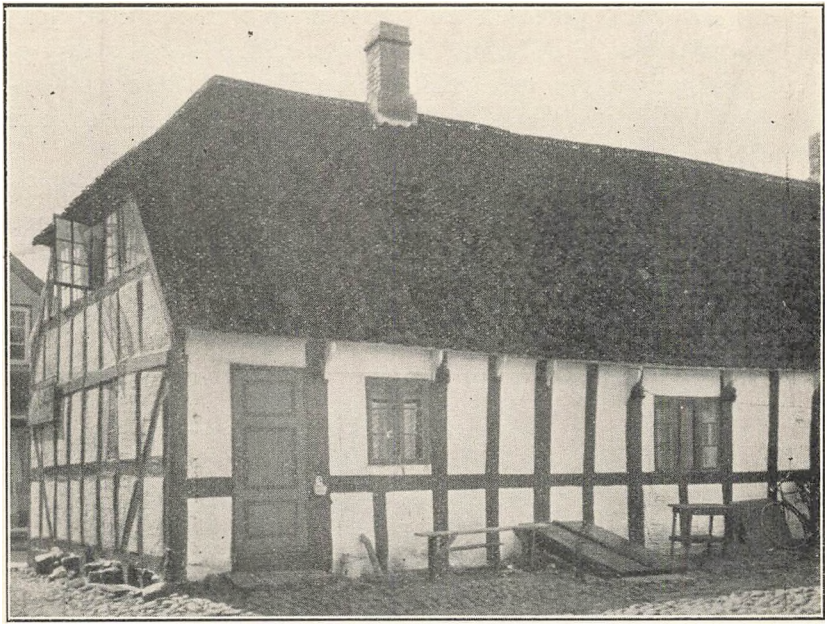

Ejendommen Lillegade, nu Nr. 44. Set fra Gaarden.

ikke fulgte Kisten, saa da Harboe i „Grenaa Avis“ takkede for Deltagelsen, rettede han Takken til „de ærede Herrer, som fulgte min Hustru til Graven“.

Da Harboe var blevet Enkemand, bestyrede hans Halvsøster Jfr. Petrine H. Boiesen Huset for ham. Hun var en gammel flittig Kvinde og kendt i Nabolaget under Navnet „Tante Trine“ eller „Tante Harboe“.

Harboes tog til sig den ældste af Dattersønnerne, Bergelius (senere kaldet Birger) Hansted. Han var født 1848, har vistnok gaaet i Skole i Grenaa hos „Student Hansen“, der i et Par Menneskealdre havde en lille Forberedelseskole for Drenge, der skulde optages i Latinskolen, og han blev senere Student fra Randers lærde Skole.

Birger Hansted gik med i den fransk-tyske Krig paa fransk Side. Han blev senere cand. mag. i Matematik og er kendt som Forfatter af en Række politiske Skrifter. Han døde 1921.

Fuldmægtig Harboe blev, som tidligere nævnt, i 1822 Ejer af Thøstrup Kirke i Nørre Herred. Den blev i hans Besiddelse til hans Død, gik derpaa over til Børn og Børnebørn og er den Dag i Dag i Familiens Eje.

Kirken havde oprindelig hørt til Hovedgaarden Scheel. Da Grev Jørgen Scheel var gaaet fallit, solgtes Kirken ved of-

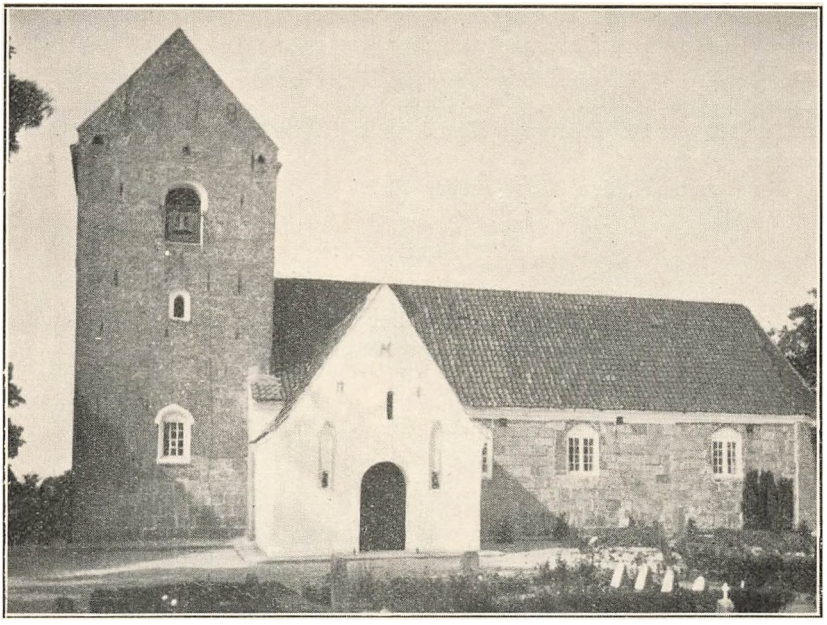

Thøstrup Kirke, som Fuldmægtig Harboe købte i 1822, og som lige siden har været og endnu er i Familiens Eje.

fentlig Auktion paa Grenaa Raadhus d. 15. Jan. 1820 til Kammerraad Esmark for 2200 Rdl. Sølv. Af ham købte Harboe den saa et Par Aar senere.[20])

Skødet paa Thøstrup Kirke findes opbevaret endnu. Det er fotografisk gengivet bag i nærværende lille Bog. Dets Ordlyd er følgende:

Kopi. Bilag Nr. 25.

Nr. 11 FR VI FEM RIGSBANKDALER 60 Skilling Sølv.
Betales med ½ Deel meere.

Første Klasse for Sum 900 til 1000 Rbd. Sølv incl.
1822

Undertegnede Kammerraad *Ole Esmark* til *Marienhoff* gør herved vitterligt: at jeg haver solgt og afhændet til Hr. Fuldmægtig *Jens Harboe* i Grenaa, den mig tilhørende og i Nørre Herred beliggende Thøstrup Kirke med Ornamenter og tilliggende Kirke Korn og Qvægtiende, der er matrikuleret for Hartkorn 16 Tdr. og har tiendeydende Hartkorn 143 Tdr. for den imellem os accorderede Købesummen 1000 Rdl. Sølv og imod at Køberen af bemeldte Tiende svarer og udreder alle nævnelige Skatter og Afgifter fra dette Aars Begyndelse, foruden at han overtager sig og fra 1. Oktober aarlig forrenter den derudi indestaaende Forhæftelse til Nationalbanken efter Frd. af 5te January 1813. Og da jeg for ommeldte Kjøbesumma et Tusind Rigsbankdaler Sølv er bleven fyldestgjort, saa meddeles velbemeldte Fuldmægtig Harboe i Grenaae paa ovenmeldte ham solgte Thøstrup Kirke med Ornamenter og

og Tiender samt rette Tilliggende lovlig Skjøde, i hvis Følge samme overdrages ham og hans Arvinger med lige Ret og under samme Forpligtelse som jeg Kirken og Tienden selv eiet og besiddet haver efter lovlig Adkomst derpaa fra Kammerherre, Greve Scheels Bo.

Til Bekræftelse under min Haand og Segl i undertegnede Vidners Overværelse.

Marienhoff, den 2den January 1822.

Esmark.

Til Vitterlighed:

I. E. Jespersen. *Niels Sørensen.*

At ingen skrivtlig Kjøbekontrakt eller Conditioner indbemeldte Handel angaaende imellem os haver været oprettet attesteres.

Esmark. *J. Harboe.*

Jfr. Petrine Boiesen, Fuldmægtig Harboes yngre Halvsøster, der bestyrede hans Hus efter Hustruens Død.

Efter Harboes Død tinglystes Arvelegitimations Tingsvidne som Adkomst for Arvingerne: H. B. Harboe, C. Hansted og P. Justesen. Sidstnævnte købte sine to Medarvinger ud og ejede Kirken til sin Død. Siden den Tid ejes den af hans Børn i Fællesskab.

Efter Herredsfuldmægtig, exam. jur. J. Harboes Død i 1863 solgte Arvingerne Huset til Snedkermester Jørgen Peter Legaard Friis (Skødet udstededes paa samtlige Arvingers Vegne af Tømrermester H. B. Harboe.)

Friis var Harboes Søstersøn og født i Nimtofte. Han var i mange Aar ugift, og „Tante Trine" styrede Huset for ham, som hun havde gjort for sin Broder.

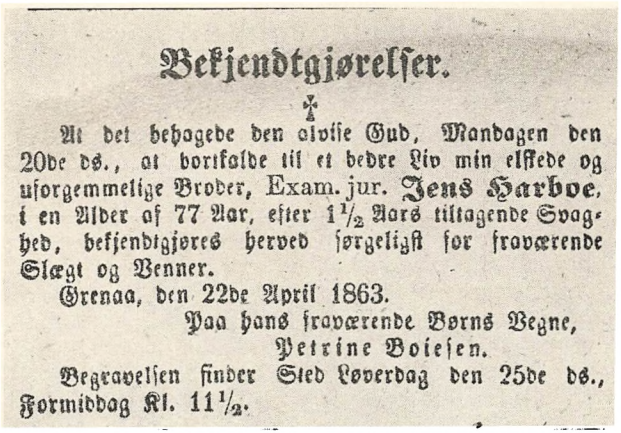

Bekjendtgjørelser.

†

At det behagede den aldrie Gud, Mandagen den 20de ds., at bortkalde til et bedre Liv min elskede og uforgemmelige Broder, Exam. jur. **Jens Harboe**, i en Alder af 77 Aar, efter 1½ Aars tiltagende Svaghed, bekjendtgjøres herved sørgeligst for fraværende Slægt og Venner.

Grenaa, den 22de April 1863.

Paa hans fraværende Børns Vegne,
Petrine Boiesen.

Begravelsen finder Sted Løverdag den 25de ds., Formiddag Kl. 11½.

Efter denne korte Levnedstegning af Herredsfuldmægtig Harboe og hans Efterkommere vender vi os til hans Hustrus Slægt og hendes Forfædre.

SLÆGTEN BROGE

Paa Hjørnet af Østergade og Torvet i Grenaa boede i Aarene omkring 1750 en Vognmand *Peder Hansen Broge.*[21]) Vil man forestille sig Grenaa, som den var dengang, maa det erindres, at dens Udseende var i de fleste Henseender mere primitivt end en afsides Landsbys er nu. Men Borgerne og deres Byting vaagede med Nidkærhed over Byens Ære og dens Rettigheder som Købstad. Uden om Grenaa laa Konsumtionsdiget, som skulde hindre al uberettiget Adgang fra Landet. Og ved Enden af hver af Byens fem Gader laa en Port og en Konsumtionsbod, hvor Tolderne samvittighedsfuldt holdt Regnskab med alt, hvad der indførtes.

Gaderne var paa sine Steder ubrolagte. De fleste Gaarde var tækkede med Straa, og alle Bygninger var Bindingsværk, naar lige undtages Kirken og Raadhuset.

Østergade var Byens mindst bebyggede. Den havde langtfra forvundet den store Brand under Svenskekrigen. Paa hele Gaden laa kun ialt 6 à 7 Huse eller Smaagaarde. Resten var øde Pladser, Haver eller Tofter.

Paa Hjørnet lige ud for det daværende Raadhus, der laa

med sine 2 Sider ind mod Kirkegaarden, boede altsaa Hans Broge og hans Hustru Ane.

Det ser ud til, at de kun har haft eet Barn, Sønnen *Hans Pedersen Broge*, der var født i 1741. I hvert Fald findes ingen andre nævnt eller omtalt i Byens Arkivalier. Faderen, der selvfølgelig foruden sin Vognmandsvirksomhed har drevet lidt Avlsbrug som næsten alle Indbyggerne dengang, døde $^{23}/_{1}$ 1773, 69 Aar gammel[22]), hvorimod Moderen overlevede sin Mand i 29 Aar og først døde $^{4}/_{4}$ 1802, 91 Aar gammel.[23])

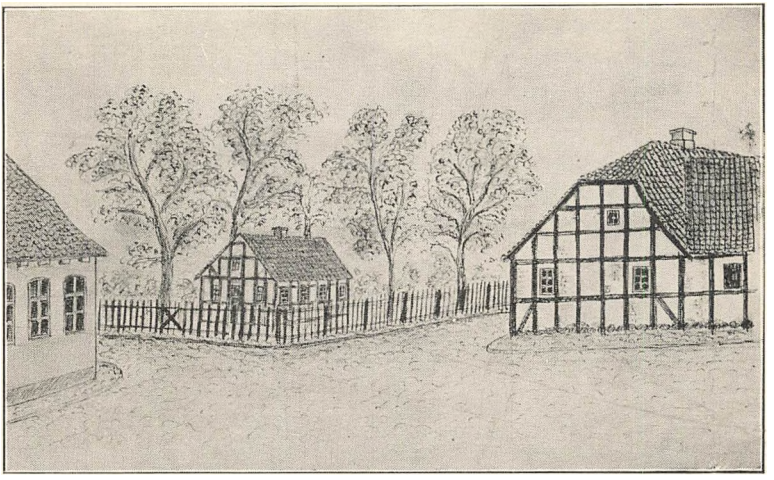

Østergades Hjørne efter en gammel Haandtegning.

Sønnen havde nogle Aar før Faderens Død købt sig en lille Gaard nede paa Søndergade. Den er forlængst nedrevet. Han, der senere som Skipper og Købmand skulde blive en af Byens allerbetydeligste Mænd, har jo rimeligvis fra sin Ungdom lært Søvæsenet og faret paa Langfart. Det var dengang Vejen til at blive til noget.

I Grenaa, der laa saa ganske afsides paa Djurslands østligste Pynt, foregik dengang al Handel til Søs, og omtrent alle Købmænd var selv Skippere og hentede deres Varer hjem pr. Skib.

Det var den Næringsvej, som gav Faren og Risikoen, men ogsaa den, som gav Udsigten til at blive anset og vinde sig Rigdom fremfor de øvrige Indbyggere, der levede et saare jævnt og nøjsomt Liv i fattige Kaar som Smaahaandværkere eller Avlsbrugere.

Efter Faderens Død overtog Hans Pedersen Broge Ejen-

Østergades Hjørne. Gaarden, som Hans Broge ombyggede, og hvor han drog ind i 1774 efter sit Bryllup.

dommen. I den ældste Brandtaksations Protokol[24]) staar han i 1774 anført som Gaardens Ejer, idet der tilføjes, at han havde „nedbrækked og opbygt igien et Nye Forhuus til Gaden, 6 Fag med Tegltag, Taxerit for 120 Rdl.", „iligemaade ombygt Side-Bygningen som er Taxerit for 40 Rdl." Da denne Ombygning var fuldført, giftede Hans Broge sig. Hans Hustru, der hed Ane Sophie Pedersdatter Breegaard, var Datter af Degnen, Peder Andersen Breegaard, i Hemmed. Brylluppet stod i Glæsborg Kirke. Brudgommen var da 33 og Bruden kun 18 Aar.[25]) Alt taler jo for, at de nygifte er draget ind i den nyopførte Gaard, som staar endnu i nogenlunde uforandret Skikkelse.

Den gamle, brøstfældige Gaard paa Søndergade solgtes kort efter, og i Stedet for købte Broge en stor Købmandsgaard nede paa Lillegade, en Gaard, som i et halvt Aarhundrede skulde forblive i Slægtens Eje og være dens Hjemsted, og hvoraf endnu et lille Stykke staar tilbage.[26])

Købesummen angives i Skødet til 250 Rdl. Det var en latterlig lille Sum for en god, ret ny Gaard, som i Brandtaksation stod til 750 Rdl.

Gaarden havde tidligere været Købmandsgaard. Hans Broge indrettede sig nu som Skipper og Købmand i den nyerhvervede Ejendom, og i en Snes Aar førte han og hans Hustru her et lykkeligt Samliv.

Broge var jo som Skipper meget borte fra Hjemmet, men han havde en lykkelig Haand til at faa alt til at gaa, hvad han tog sig for.

Han købte sig i Tidens Løb ved en Mængde Auktioner og ved private Køb en stor Del Jorder paa Grenaa Mark,[27]) saaledes at han i det mindste var Ejer af 30 Tdr. Sædeland foruden Eng. Og han har altsaa haft et ganske betydeligt Landbrug.

Det maa her erindres, at det jo endnu var længe før Udskiftningens Tid, og at Jorderne laa spredt i uendelig mange Smaalodder rundt paa Bymarken, Hans Broges saavel som alle de andres.

Ved given Lejlighed erhvervede han flere af Byens større Gaarde. Han ejede saaledes i en Aarrække den smukke 2 Etagers Bindingsværksgaard, som laa skraas overfor paa Gadens modsatte Side (Lillegade, nu Nr. 39, „Aftenstjernen") og som tidligere havde tilhørt den ansete Købmandsfamilie Mau. Den solgte han senere[28]) til Kammerraad Lanng, der var Ejer af Herregaarden „Hessel".

I 1782 købte han den anden Genbogaard, ligeledes en gammel Købmandsgaard (Lillegade, nu Nr. 47, „Trampenbergs Gaard"), af Michel Maus Enke.[29]) Hun var Svigerinde til Ejerinden af den lige før nævnte Gaard.

Gaarden Lillegade, nu Nr. 39, som Broge ejede fra 1797 til 1810.

Gaarden Nr. 47, som er afbildet heri paa Side 10—12, beholdt Hans Broge til sin Død, men den har jo sikkert været udlejet til Privatbolig. I Skattelisterne ses forskellige som Beboere af den, og Hans Broge har selvfølgelig set sin Fordel ved at beholde den for at holde en Konkurrent borte fra sin Nærhed. Nogle Aar efter Broges Død købtes den, som tidligere omtalt, af Svigersønnen, Fuldmægtig J. Harboe.

Endelig købte Broge i 1795 Byens største og skønneste Gaard, den Brochske Familiegaard paa Torvet (nuværende Købmand Skov's), der den Dag i Dag er Byens fornemste Bygning fra ældre Tid.[30])

Den solgte han dog kort efter med Fordel til Generalkrigskommissair Fischer, idet han selv beholdt de til Gaarden hørende Jorder og fik næsten lige saa meget for Resten, som han havde givet for det hele.

Endelig ejede Broge en „Søboe" ved Stranden. D v. s. et lille Pakhus med Bindingsværk og Straatag, beliggende „imellem Hans Brochs Søboe mod Vest og Søren Maus mod Øst".

Han ejede desuden selvfølgelig selv sit Skib i Søen og Part i et Par andre.

En stor Børneflok voksede op i Hjemmet: 4 Sønner og 3 Døtre. Desuden boede Broges gamle Moder en Tid hos dem. Det er hende, om hvem der staar i Kirkebogen: „Den 4. April 1802 døde gamle Anne (her stavet med dobbelt *n*) Broge,

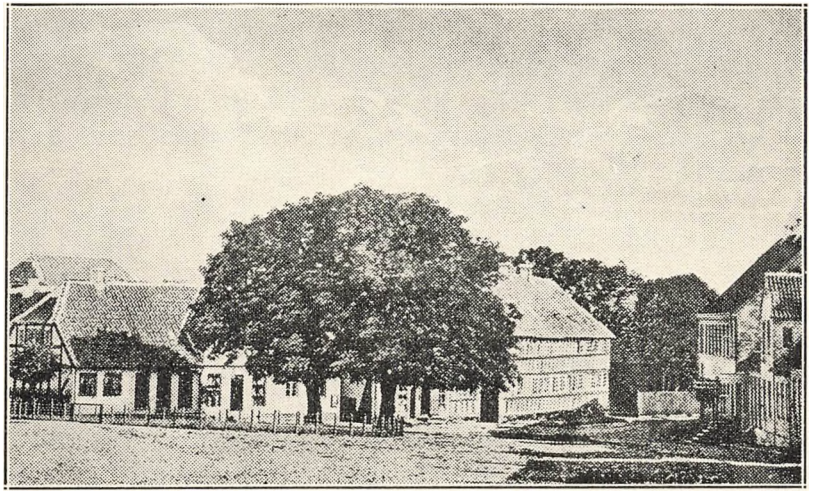

Gammelt Billede af Grenaa Torv med den smukke toetages Bindingsværksgaard i Baggrunden, som Broge købte i 1795.

Enke efter forlængst afdøde Vognmand Peder Broge og Moder til nærværende Kjøbmand Hans Broge, 91 Aar gl."

Men tidligt mistede Hans Broge sin Hustru. Hun blev kun godt 40 Aar gl. og døde 5. Febr. 1796, faa Dage efter at have bragt en lille Pige, sit 8de Barn til Verden.[31])

Fra hendes Begravelse er bevaret et Mindeblad. Det var dengang Skik, at et saadant forfattedes af Degnen eller en anden, der havde Pennen i sin Magt. Det blev saa skrevet eller trykt, enten paa Papir eller paa Silketøj og omdelt til den afdødes nærmeste Familie.

Mindebladet, der var haandskrevet paa Papir, lyder saaledes med den oprindelige Ortografi bibeholdt:

„Vort Hjertes Glæde holdt op:
vor Dands er vendt til Sorg:
vor Hoveds Krone er affalden.
(Jeremie Begrædelse 5. Cap., 15 V.)

Saa maa vel det Hus udbryde,
som nu sørgende savner en Moder,
Sorsørgerske og Garde.

Den i Live Velædle, Gud og Dydelskende Madame Anne Sophie Bredgaard,[31b]) som først saa Lysed i Hemmed d. 28. November 1755, frembragte til Lysed i et lyksaligt 22 Aars Ægteskab med Velædle og Højagtbare Hr. Hans Pedersen Broge, Renomered Negociant i Greenaae, 8 Børn, af hvilke 4 Sønner og 3 Døttre tilligemed Sadelen vemodige beklage Hendes tiilige Bortgang. Hvo vidner ikke, at hun lignede den duelige Qvinde, som Salomon beskriver (Ordspr. 31 Cap 10—31 Vers), idet hun paa lovlig Maade troelig søgte at gjøre sin Mand og Børn lykkelige, at fortjene Agtelse af sit Huus-Gesinde samt andre veltænkende Næster og hun sejrede sit Sormaal.

I sin verdslige Omhyggelighed var Hun dog ikke det Jordiske hengiven; thi midt i Velstands Sloor, da Luerne truede at borttage den, yttrede hun dets Overgivelse, om Gud saa behagede. Igiennem saa mange Beschäftigelsen udsaae Hun sær Tid til at anbringe sin Ungdom nu i Guds-Læren, nu i Arbejdsomhed, nu i Velanstændighed; af alt slutte vi med Grund:

Hun var Gud kjær, som hastede med at hente Hende hjem til Lysset heroven, hvilket skeede ved en salig Dødd den 5. Sebruar 1796 i Hendes Leve Alders 41de Aar.

. . . . Sørgende! sin Mage Taare:
Slig midt i Fredens blide Roe

Paakom mig Bitterhed saa saare,
Jeg græde maa med mine smaa!
Ja, vel, det er Naturens Sprog,
Dets Grund er Kærlighed Tænk dog:

Man ser kun strax det Sørgelige;
Men tro Gud havde den i Haand;
Hun var jo moeden til Guds Rige,
Det staar med deres Vel i Baand;
Thon da som hiin ret fromme Vils:
Gud gav, Gud tog, Guds Navn ske Pris!

Hun er til Glædens Bolig kommen;
O! salig i uskyldig Stand!
O! Vel-døød er dog hele Summen
Paa alt det som os ynskes kand!
Det trøste Dem i Livet frem,
At De har Haab til samme Hjem!"[32])

I Kirken opsattes en Metalplade med en kortere Indskrift.

Den Begivenhed, hvortil hentydes i ovenstaaende, med Ordene om, at „Luerne truede med at borttage Hendes Velstands Floor" kan, saa vidt jeg kan skønne, ikke være nogen anden end en hæftig Brand, som 18. Jan. 1795 opkom hos deres Nabo paa Lillegade, en Toldinspektør, Løjtnant Gade. Ilden rasede slemt og antændte og opbrændte 3 Nabo- og Genbogaarde og Huse, hvorimod Hans Broges, der var teglhængt, reddedes.[33])

Ifølge kgl. Bevilling af 26. Febr. 1796 fik Hans Broge Ret til at hensidde i uskiftet Bo, men i god Overensstemmelse med den Tids Skik og Brug, maaske ogsaa fordi den store Gaards Drift og Børneflokken gjorde det ønskeligt, at der snart kom en Husmoder, varede det kun faa Maaneder, før Hans Broge atter fæstede en Brud og altsaa maatte sørge for Skifte med sine Børn.

Der holdtes derfor Samfrændeskifte d. 19. Oct. 1796. Arvingerne var de 7 Børn, af hvilke den ældste Søn, Anders Peter Broge var 18 Aar og det yngste Barn, Datteren Birgitte, der var født faa Dage før Moderens Død, og hvis Fødsel vel altsaa indirekte har kostet Moderen Livet, var kun godt ½ Aar. Af „Mindebladet" ses, at der har været 8 Børn. Et af disse er altsaa død før Moderens Død.

Børnenes Værge var deres Morbroder, Søren Breegaard, Handelsbetjent hos Agent Frølich i København. Han mødte dog ikke selv, men havde tilforordnet Købmand Mads Møller i Grenaa som sin Repræsentant.

Boet var et af den Tids rigeste i Grenaa.

Af Aktiver fandtes:[34])

30 Tdr. Sædeland paa Grenaa Mark	Værdi	1,560	Rdl.
De 2 Gaarde paa Lillegade	—	1,000	„
Leyewaaningen „De syv Møller", ligeledes paa Lillegade	—	150	„
Indbo, Udbo, Løsøre og Creaturer	—	1,000	„
Købmands-Vahrer	—	800	„
Halvparten i en Jagt ved Stranden	—	600	„
	Ialt	5,110	Rdl.

Boets Gæld erklærede Enkemanden at være ubetydelig, og denne saavel som Begravelses- og Skifteomkostningerne, som han selvfølgelig efter Loven havde Ret til at fradrage, erklærede han selv at ville afholde.

Efter den Tids Arvelov vilde der saa tilfalde hver af Sønnerne en „Broderlod" = 464 Rdl. og hver af Døtrene en „Søsterlod" paa Halvdelen altsaa 232 Rdl.

Men Hans Broge erklærede paa Skiftet, at han af sin egen Part vilde lægge saa meget til, at hver af de 3 Pigebørn kunde faa 400 Rdl.

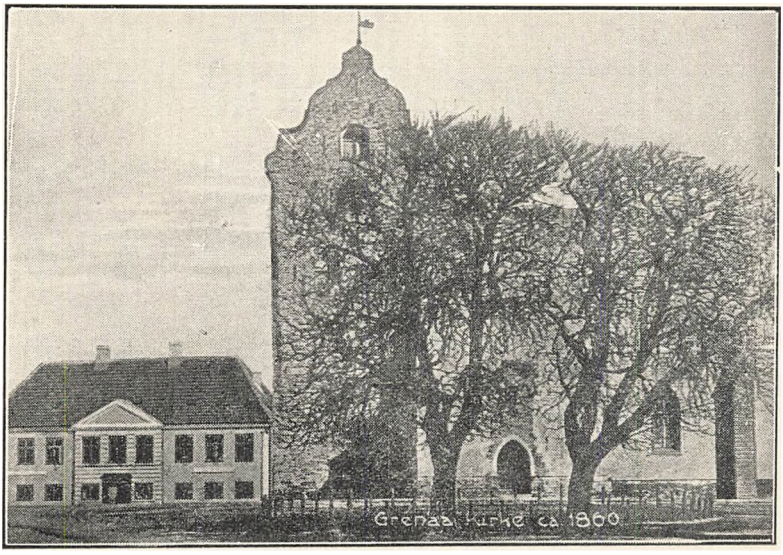

Gammel Billede af Grenaa Kirke som den var før 1860. Set fra Syd. Her har alle Harboernes og Brogernes Daab og Vielse fundet Sted, og herfra er de ført til Graven.

Den ældste Søn var Sømand, ligesom Faderen havde været i sine unge Dage. Da det af Skiftet fremgaar, at Hans Broge paa dette Tidspunkt kun ejede „Halvparten i en Jagt ved

Stranden" er det klart, at han nu ikke længere selv pløjede Søen, men sad hjemme som „velrenomeret Negociant".

Men altsaa, den ældste Søn, som var Sømand „og farer paa lange Rejser", fik sin Part udbetalt, de øvrige blev staaende mod Pant i Broges Ejendomme.

Og saa fejrede da Hans Broge, der nu var 56 Aar, for anden Gang Bryllup. Det stod 2. Novbr. 1796. Bruden var den 28-aarige Anne Kleitrup Broch, der paa den Tid opholdt sig paa Herregaarden Lykkesholm, men som vistnok var Datter af Ove Christopersen Broch, tidligere Købmand, nu Consumtions Overbetjent i Grenaa.[35])

Og Vielsen foregik i Lyngby Kirke. 2det Ægteskab var barnløst.

HANS BROGES BØRN

Med Børnene af første Ægteskab gik det saaledes:[36])

Den ældste, *Anders Peter* (født $^{4}/_{12}$ 1778), der var Sømand og gik i Langfart, lod ikke i mange Aar høre fra sig og er formodentlig død paa Søen.

Nr. 2 *Peder* (f. $^{10}/_{12}$ 1779) døde som ung.

Nr. 3 *Severin* (f. $^{6}/_{8}$ 1788) blev Consumtionsbetjent i Lemvig.

Nr. 4 *Niels* (f. $^{16}/_{4}$ 1794) blev Skipper, ligesom Faderen tidligere havde været, og om ham vil der omstaaende blive fortalt mere.

Den ældste af Døtrene *Anne Marie* (f. $^{23}/_{10}$ 1781) blev senere gift med Landinspektør Friderich Nicolai Berg i Grenaa. De ejede og beboede i en Aarrække en Ejendom paa Storegade, som laa, hvor nu „Magasin du Nord" ligger, men rejste kort efter til Aarhus, hvor Berg fik Udnævnelse som kgl. Landinspektør.

Nr. 2 *Anne Kirstine* (f. $^{29}/_{1}$ 1783) blev gift med Købmand Thomas Broch. Han var Enkemand ligesom Berg var, og ejede en Købmandsgaard paa Søndergade, der laa, hvor nu Købmand Otto Sechers Gaard ligger. Hun blev tidligt Enke og overlevede Manden i nogle Aar.

Birgitte, den yngste (f. $^{31}/_{1}$ 1796), der kun var 5 Dage, da Moderen døde, blev gift med Jens Jensen Harboe, Examinatus Juris og mangeaarig Herredsfuldmægtig i Grenaa hos Justitsraad Aagaard.

Alt som Aarene gik og nye Købmænd afløste de gamle, vedblev Hans Broge at passe sin Forretning. Han nød en

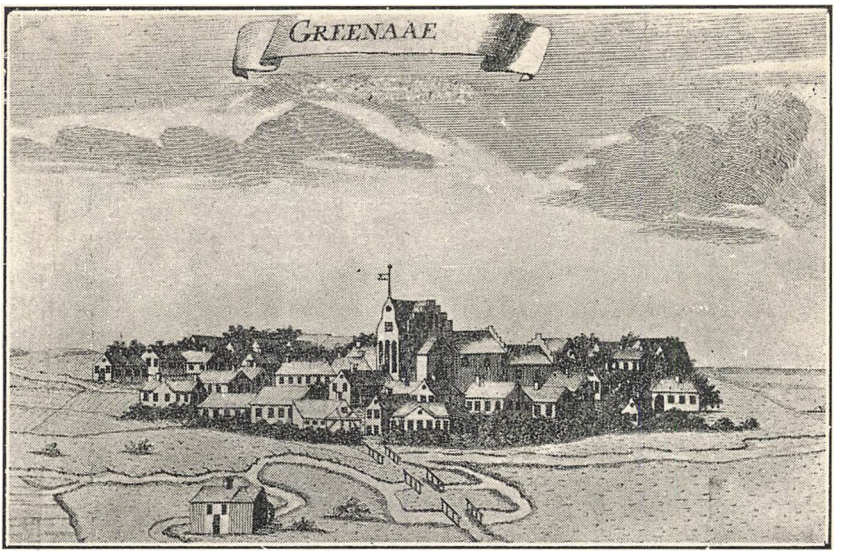

Gammelt Billede af Grenaa efter Pontoppidans danske Atlas ca. 1768.

ubegrænset Agtelse og Anseelse i Byen. Han var en lang Tid Stempelpapirforhandler og havde det dertil hørende Privilegium paa at forhandle Spillekort.[37])

Han var en af Byens fire „eligerede Mænd", altsaa noget hen i Retning af Nutidens Byraadsmedlemmer, og var i det hele en Mand, som alle saa op til.

Men Alderen meldte sig omsider, og i 1819, da Hans Broge var 78 Aar gammel, overdrog han sin yngste Søn Niels sin Købmandsgaard og Forretning.[38])

Niels Broge var i 1817 bleven gift med Anne Sophie Magdalene de Hemmer, Datter af Sognepræst Henrik de Hemmer i Lyngby, og de flyttede nu ind i Faderens gamle Gaard.

Imidlertid blev Opholdet kun af kort Varighed, hvad nu end Grunden kan have været.

Tiden fra 1813 og fremefter var jo en meget vanskelig Periode med en forfærdelig Pengekrise, med Statsbankerot og alle deraf følgende Ulykker og Vanskeligheder, og Niels Broges Køb af Faderens Gaard maatte gaa tilbage.[39])

Den gamle Hans Broge maatte atter selv overtage Gaarden og flytte ind i den igen (Panteprot. viser, at han i hvert Fald i 1821 atter boede der), efter at den i et Par Aar havde staaet ledig. Den tidligere Velstand var i nogen Grad borte, Købmandshandelen var ikke længere af nogen Betydning, og Gaarden indrettedes delvis til Lejligheder, som udlejedes.

Og saa den 22. Juli 1824 døde Hans Broge, 83 Aar gammel. Det er uden Tvivl, at han har haft sine Medborgeres Agtelse til det sidste.

I Løbet af dette og næste Aar bortsolgtes Boets faste Ejendomme, Løsøre m. m.

Aktiverne var:

Markjorderne osv. sælges for		2653 Rdl.
„Stervbogaarden paa Lillegade"		1027 „
Lejevaaningen „De syv Møller"		301 „
Løsøre ved 2 Auktioner		398 „ / 449 „
Forudbetalt Fædrenearv til Anders P. Broge	250 Rdl.	
— — - Niels Broge	400 „	
— — - Severin Broge	450 „	
		1100 „
Forskellige mindre Poster		147 „
	Indtægt ialt	6075 Rdl.
Gæld og Udgifter var		3185 „
Altsaa i Behold		2890 Rdl.

Heraf fik Enken 1445 Rdl., hver af Sønnerne skulde have 319 Rdl. og hver af Døtrene 159 Rdl.[40])

Men det maa jo vel erindres, at Pengenes Værdi og Købeevne var adskilligt ringere, end da Hans Broge gjorde Skifte før sit 2det Ægteskab i 1796.

NIELS BROGE

Om Sønnen Niels Broge er at fortælle, at han, efter at han var fraflyttet Købmandsgaarden, købte sig et lille Hus vestligst i Lillegade (nu Nr. 54) og genoptog eller vel snarere fortsatte sin Næring som Skipper.

Hans Chaluppe hed „Jens Peter", og med den afsejlede han den 14. Oktbr. 1828 fra Grenaa med Ladning til København. Skibet sank imidlertid ud for Gilleleje, og Niels Broge druknede. Amtsforvalter Fasting paa Kronborg sendte Bud derom til Byfogden i Grenaa, og den 24. Oktbr. indfandt dennes Fuldmægtig sig hos Enken for at optage Registrering over Boet.[41])

Til Sorgen over Mandens Død kom nu for hende tillige Bekymring for det daglige Brød.

Niels Broge havde siddet smaat i det længe i Forvejen. Pantebøgerne vidner tydeligt om Gæld og Pantsættelser. Da Faderen døde, havde Niels forlængst i Forskud faaet adskilligt

mere, end hvad der kunde tilkomme ham i Fædrenearv, og hans Bo var ved hans Død fuldkommen insolvent.

Af Skifteprotokollen ses, at

Auktionen over det lille Stervbohus paa Lillegade indbragte ...	100	Rdl.
„ „ nogle smaa Stykker Sædeland	89	„
Auktionsbeløb for det ved Gilleleje ilanddrevne og bortsolgte Løsøre	306	„
Og Boets registrerede Løsøre	74	„
Indtægt ialt	569	Rdl.

Men Udgifterne var følgende:

Den afdødes Ligkiste	4	Rdl.
Skifterettens Udgifter	23	„
Til Niels Larsen i Gilleleje, Bjergningsudgifter	19	„
Do. Bjergeløn	85	„
Transport af Ladning, Opkørsel af Vrag m. m.	10	„
Iøvrigt Gæld og Omkostninger til en hel Række, dels Handelsfirmaer, dels private	1142	„
Gæld ialt	1283	Rdl.
Skiftets Omkostninger	17	„
Udgift ialt	1300	Rdl.
Indtægt	569	„
Altsaa Boet fallit og ikke kan betale	731	Rdl.

Som Følge af de fattige Vilkaar lærte Børnene tidligt den yderste Sparsommelighed. Den ældste Søn *Henrik Vilh. Broge* (født $^{15}/_{8}$ 1817), der senere blev Storkøbmand i Hamborg, afrejste som 15 Aar Aars Dreng herfra til Aarhus i Købmandslære.[42])

Den næste Søn, *Hans Broge* (f. og hjemmedøbt $^{4}/_{12}$ 1822), var opkaldt efter Farfaderen. Det er for Resten værd at lægge Mærke til, at Hans er et Slægtsnavn, som gaar langt tilbage. Thi da Oldefaderen (som f. Eks. Brandtax. i 1771 viser) hed Peder Hansen Broge, saa maa Tipoldefaderen altsaa have heddet Hans til Fornavn.

Naa, Hans, som i sin Barndom efter meget gamle Folks Sigende havde tjent sig mangen en Skilling som Keglerejser ovre paa Mdm. Bendixens Keglebane i „Gæstgivergaardens" Have i Grenaa, kom ligeledes efter sin Konfirmation i Købmandslære i Aarhus og ved enestaaende Flid og Dygtighed naaede han i Tidens Løb at blive Aarhus's, ja en af Landets, betydeligste Købmænd og bidrog mere end nogen anden til, at Aarhus i Aarhundredets sidste Halvdel naaede frem til at blive Midtpunktet for Jyllands Handel og altsaa paa mange Maader kom til at indtage den Plads, som Hamborg havde

haft før 1864. Med god Grund rejste derfor Aarhus efter Hans Broges Død en Statue af ham. Og Navnet „den jydske Kong Hans", under hvilket han var kendt over det hele Land, vidner højt om hans Betydning.

Gammelt Billede af Grenaa Kirke, set fra Vest, fra Storegade.

Datteren *Margrethe Vilhelmine* (f. 4/5 1826) blev gift med Købmand, senere Kæmner og Brandkaptajn R. W. Starck i Grenaa. Hun fik den sørgelige Skæbne i en lang Aarrække at være fængslet til sit Sygeleje, Seng eller Stol, af en alvorlig Gigtlidelse. Hun døde i 1888, kort efter Mandens bratte Død.

Og Datteren *Anne Sophie* (f. 28/6 1821), der som 12-aarig Tjenestepige rejste fra Grenaa og tog Tjeneste paa Frijsenborg, og som senere var Husjfr. paa en Gaard i Kankbølle, ægtede i 1849[43]) Snedkermester Niels Chr. Schou, en Snedkersøn fra Grenaa, der selv var Mester her en lille Tid, men derpaa i 1852 opgav sit Borgerskab og flyttede til Randers.

Niels Broges Enke overlevede sin Mand i mange Aar. Paa hendes smukke Gravsten paa Grenaa Kirkegaard staar:

ANE SOFIE BROGE,
født de Hemmer,
* 28/7 1787, † 23/6 1844
efter 11 Aars Ægteskab, Enke i 46 Aar
efter Købmand og Skipper Niels Broge.

Efter saaledes at have fortalt Niels Broges Historie, vender vi tilbage til 1824, da den gamle Hans Broge døde.

HANS BROGES DØD

Ved flere Auktioner solgtes de udstrakte Marker, de faste Ejendomme: „De syv Møller", „Trampenbergs Gaard" og Stervbogaarden, der gennem et halvt Aarhundrede havde været Familiens Hjem. Denne sidste købtes af Enken, Ane Kleitrup Broge.[44]) Men hun beholdt kun den østre Halvdel, altsaa den Del, hvis Bagside mod Gaarden endnu staar. Resten udskilte hun som en særlig Ejendom og solgte den til en Kobbersmed Lund. Det er denne Ejendom, der ca. 15 Aar senere købtes af en Købmand Lund, hvis Enke, Bine Lund, i et Par Menneskealdre i en Butik, der egentlig kun var to ganske almindelige Stuer, drev sin kendte Boghandel.

Men dennes Historie ligger udenfor nærværende Fremstillings Rammer, og vi vender os til den *østre Halvdel* af Ejendommen, den, som Mdm. Broge selv beholdt.

Hans Broges Gaard paa Lillegade (nu Nr. 44 og Nr. 46). Her boede Broge fra 1776 til sin Død. Til venstre ses Malermester Hansteds Hus.

Hun havde altsaa som sin Part arvet 1445 Rdl. ved Hans Broges Skifte, men en Del af Pengene medgik til Køb af Gaarden, en Del har hun uden Tvivl anvendt til at hjælpe Niels Broges Familie med, efter at Faderen var druknet, saa det er formentlig af økonomiske Grunde, at hun opgav at have egen Lejlighed. Hun nævnes senere i Folketællingslisterne som Husbestyrerinde for By- og Herredsfoged Aagaard, der var Pebersvend, men ejede og beboede den „Gl. Borgmestergaard", som nu Grenaa Folketidende ejer.

Jeg antager, at Mdm. Broge saa har overladt sin Lejlighed til sin yngste Steddatter, Birgitte Broge, der, som tidligere omtalt, var gift med Herredsfuldmægtig, exam. juris J. Harboe. I hvert Fald indsatte hun nogle Aar før sin Død ved Testamente af $^{4}/_{12}$ 1834 [45]) disse to til sine Universalarvinger. Det betød nu i og for sig ikke ret meget, da der efter hendes Død ($^{8}/_{9}$ 37) næppe var andet end Huset tilbage. I hvert Fald opgav Harboe til Skifteretten, at Boet med Fradrag af Gæld kun udgjorde 90 Rdl.

Dermed er vi naaet til det Tidspunkt af Slægtens Historie, som er fremstillet i nærværende Afhandlings første Afsnit. Der staar da kun tilbage at kaste et flygtigt Blik paa Hans Broges Børns videre Skæbne. Underligt nok forlod de næsten alle i Løbet af en forholdsvis kort Tid deres Fødeby.

Om *Birgitte Broge,* gift Harboe, er forhen fortalt.

Datteren *Ane Marie* ægtede Landinspektør Fr. Nic. Berg. De flyttede omkring 1810 til Aarhus, hvor Berg fik Udnævnelse som kgl. Landinspektør.

Anne Kirstine ægtede i 1824 Købmand Thomas Broch i Grenaa. Kun een Datter af dette Ægteskab findes anført, og hun blev ikke boende her.

Niels Broges to senere saa berømte Sønner Henrik og Hans forlod Byen ved Konfirmationsalderen og kom siden kun hjem paa korte Besøg. Men de nærede stadig en stærk Kærlighed til deres gamle Fødeby, en Kærlighed, som paa forskellig Maade gav sig Udslag ved Gaver i velgørende Øjemed. Datteren Anne Sophie og hendes Mand Snedkermester N. C. Schou rejste i 1852 til Randers.

Kun Margrethe Wilhelmine, der var gift med Manufakturhandler, senere Brandkaptajn og Kæmner Rasmus W. Starck, boede her til sin Død $^{19}/_{10}$ 88, og alle deres Efterkommere har forladt Byen.

Sønnen *Severin Broge* nævnes ved Skiftet efter Hans

Broge som Consumptionsbetjent i Lemvig. Mig bekendt har hverken han selv eller hans Familie senere haft Bopæl i Grenaa.

Tildels er altsaa Navnene Broge og Harboe glemt i deres gamle By. Minder træffes kun i Ane Sophie Broges foran omtalte Gravsten paa Grenaa Kirkegaard og i Marmorpladen paa Herredsfuldmægtig, exam. juris J. Harboes Grav. Det er nu de sidste synlige Minder om en Slægt, der engang spillede n ikke ringe Rolle i Grenaa Bys Historie.

KILDER OG HENVISNINGER

1 Tirstrup Kirkebog og Aarhus „Vor Frue Sogn"s Kirkebog. 2 og 3 Tirstrup Kirkebog. 4 Ormslev Kirkebog. 5 Hads Herreds Overformynderiregnskab. 6 Oplysning fra Københavns Universitet. 7 Grenaa og Nørre Herreds Justitsprotokol 1810 Fol. 341 o. flg. 8 J. Bildes Bog om Gerrild Sogn Side 48. 9 Meddelelse fra Grosserer J. P. Justesen, København. 10 Grenaa Kirkebog. 11, 12, 13 og 14 Grenaa og Nørre Herreds Justitsprotokol. 15 og 16 Meddelelse fra Prokurist Chr. Hansted, Randers. 17 Grenaa Raadstueprotokol. 18 Meddelelse fra Prakurist Hansted, Randers. 19. Meddelelse fra Grosserer J. P. Justesen, København. 20 Grenaa og Nørre Herreds Skøde- og Panteprotokol og omstaaende Skøde. 21 Grenaa og Nørre Herreds Panteprotokol. 22 og 23 Grenaa Kirkebog. 24 Grenaa Brandtaxations Forretning af 1771 med senere Tilføjelser. 25 Glæsborg Kirkebog. 26, 27, 28, 29 og 30 Grenaa og Nr. Herreds Skøde- og Panteprotokoller. 31 Grenaa Kirkebog. 31b NB. Navnet staves skiftevis Breegaard og Bredgaard, det første er det almindeligste i Retsprotokollerne. 32 Aftrykt i „Jyllandsposten" Nr. 89 d. $^{30}/_{3}$ 1896. 33 Grenaa og Nr. Herreds Justitsprotokol. 34 Grenaa Skifteprotokol Fol. 75—95. 35 Lyngby Kirkebog. 36 Oplysningerne om Børnene dels efter Skifteprotokollen og dels efter Grenaa Kirkebøger. 37, 38 og 39 Grenaa og Nr. Herreds Panteprotokol $^{2}/_{4}$ 1787. 40 og 41 Grenaa Skifteprotokol. 42 og 43 Grenaa Kirkebog. 44 og 45 Grenaa og Nørre Herreds Skøde- og Pante Protokol.

Trykfejl. Side 20 øverste Linie staar Hans, skal være Peder.

BILAG

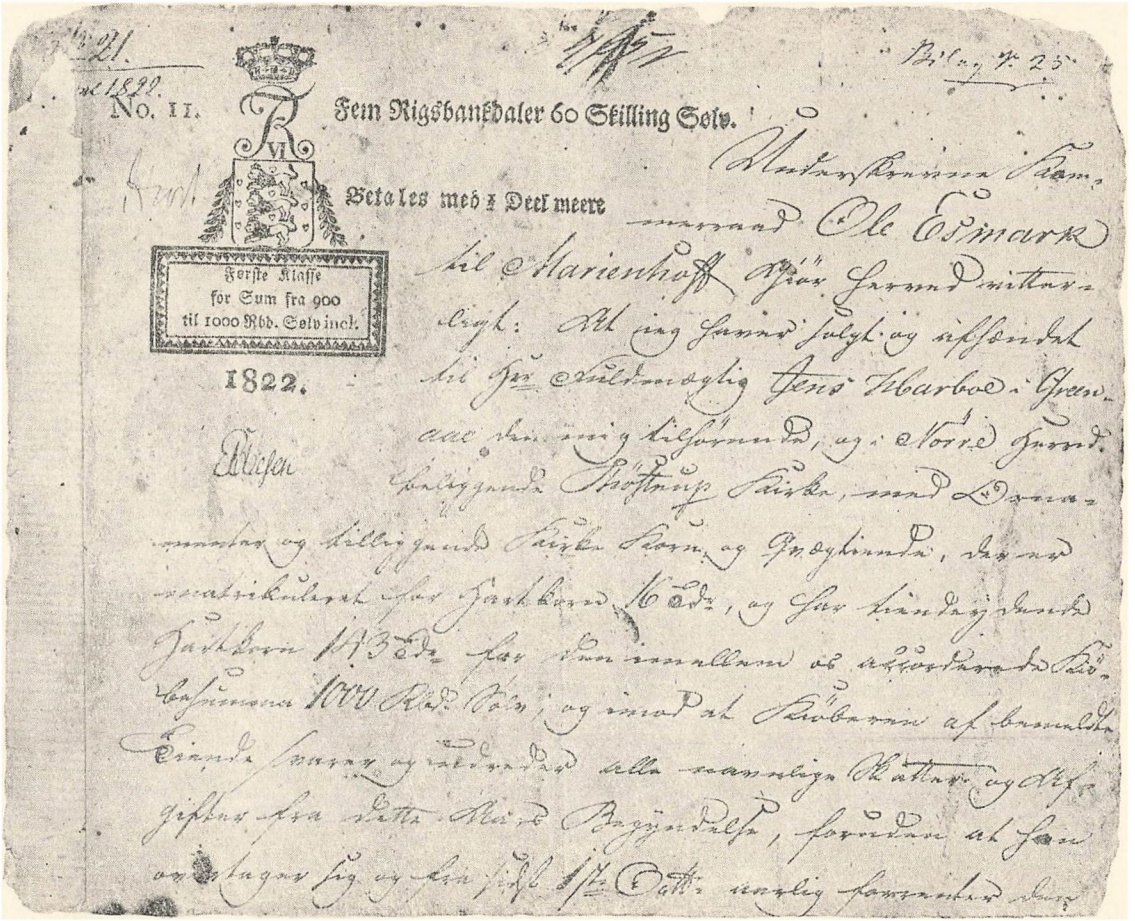

Skøde til Herredsfuldmægtig, exam. juris J. Harboe paa Thestrup Kirke. (Forside).

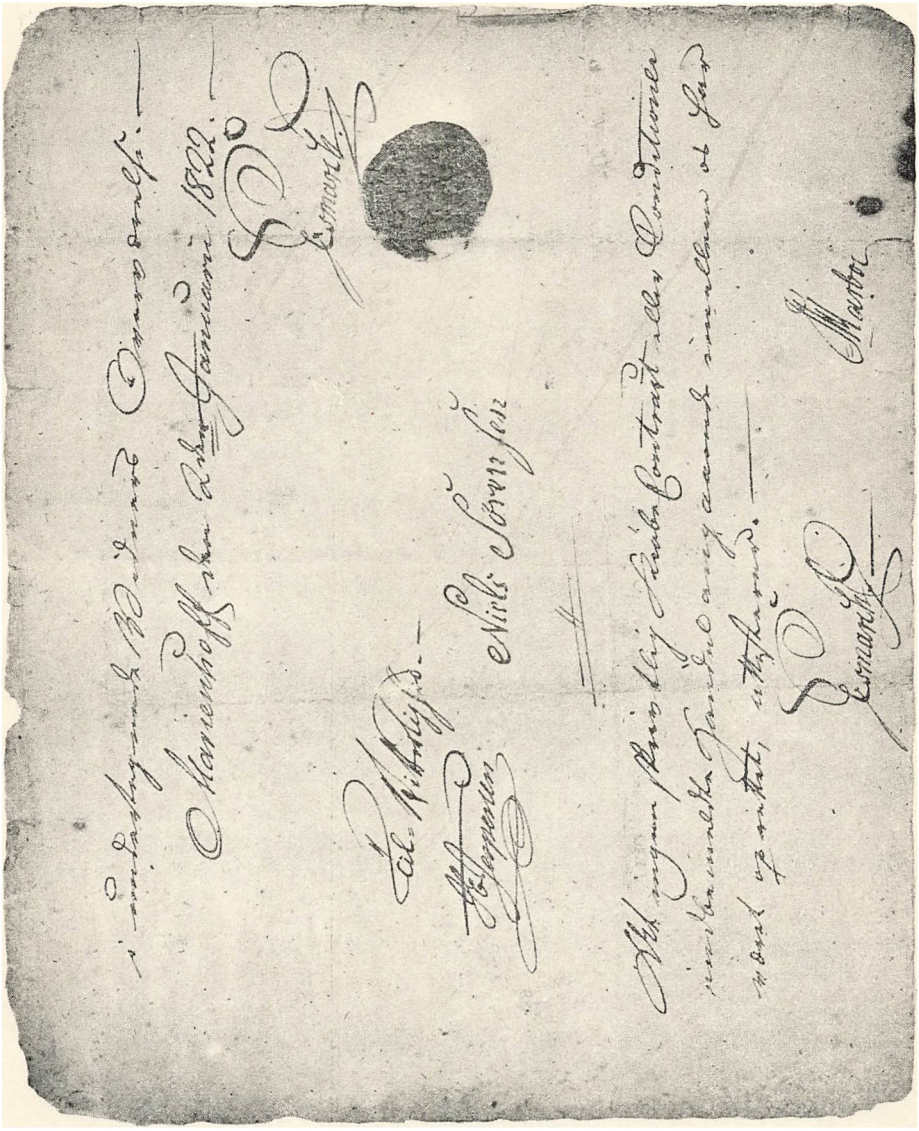

Skøde til Herredsfuldmægtig, exam. juris J. Harboe paa Thøstrup Kirke.
(Bagside).

Fjerde Klasse

til Documenter efter Stempelpapirs Forordningens § 5 litt. e.

№ 5.

84 Rigsbankskilling.

Bentzen. 1852. Mellberg

Borgemester og Raad

Randers Kiøbstad

Gjøre vitterligt: Aar 1852 den 7de Juli
[illegible] for Politiretten i Randers,
Underretsassessor Peter Justesen, [illegible]
Politiprocessen er anlagt af Stempelet og
Magistratens, og [illegible] Politiassessor Hammerich
[illegible] Aar 26 Aar, Skriverne [illegible]
at [illegible] Skilling til Fattigvæsenet og Politi-
[illegible], at [illegible] til borgerlig Politi-
[illegible], [illegible] [illegible] Politi-
[illegible] [illegible] Politi-
[illegible] [illegible] Politi-
[

Borger og Sundkermester egner og
anstaaer. —

Det er en Selvfølge, at han i Ute
maa drive anden borgerlig Næring,
end den, hvorpaa han har vunden
Borgerskab. —

Under vore Navne og Stadens Segl. —

Randers Raadstue d. 14de Juli 1852.

[illegible] Koefoed. [illegible] S. Kiøller

Sørlund
Constit. Bystrivner

Borgerbrev
for Sundkermester Peter Justesen i Randers. —

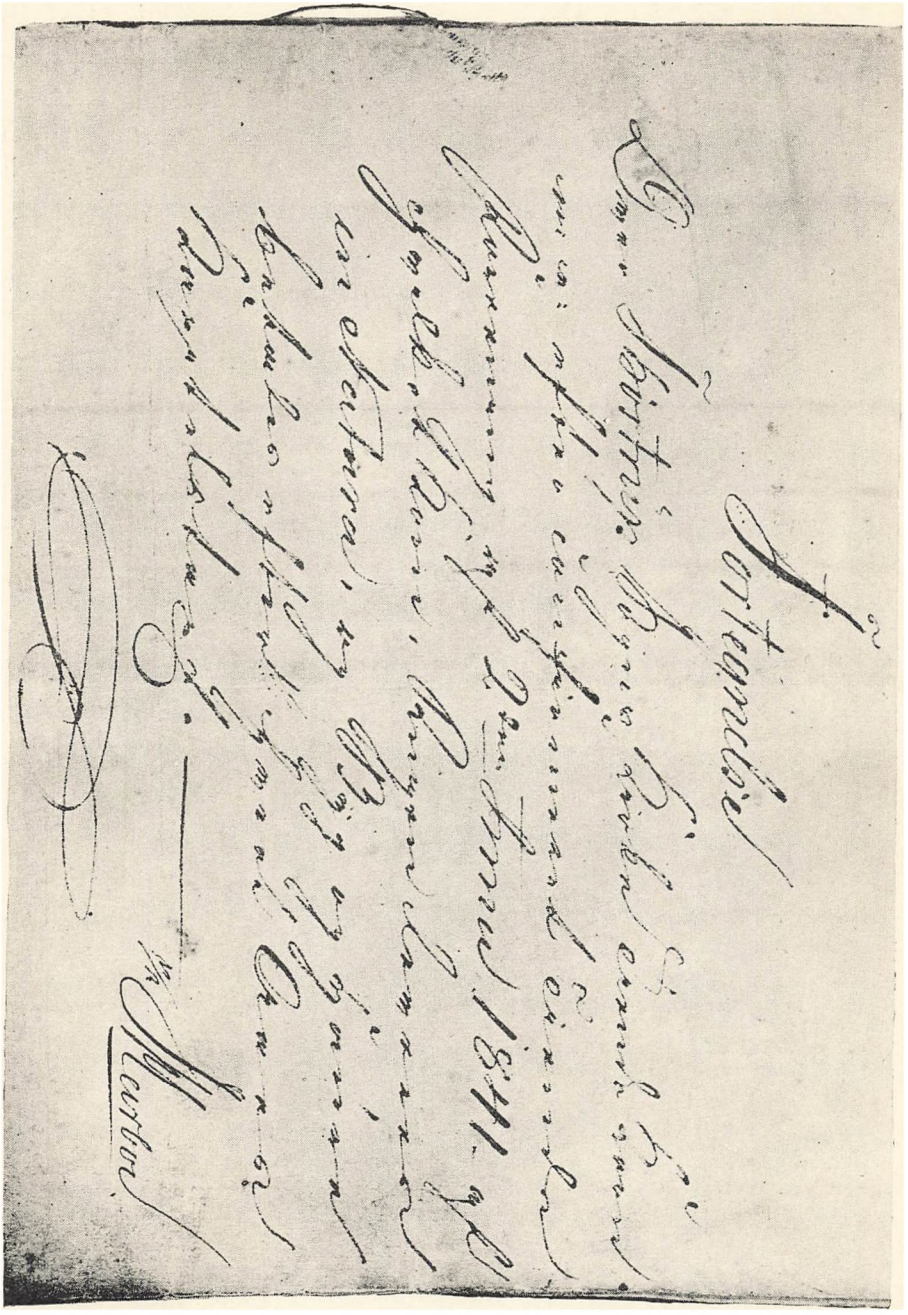

Harboes Haandskrift i Fortegnelsen over Tiendeyderne til Thøstrup Kirke.

EKSTRAKT

af Snedkerlaugets Forhandlingsprotokol, der opbevares paa Randers Museum.

Aar 1846 den 26 Juni blev Snedkermester Sommerfeld's Lærling Peter Nielsen Justesen indskreven og samme Dag udskreven, efter at have opvist antagelig Svendeprøve.

R. Thustrup Sigvardsen.
A. Buch.

* * *

Aar 1852 den 5. Juli var en Laugsforhandling i Anledning af, Snedkersvend Peter Justesen foreviste sin Mesterprøve, bestaaende af en Sekretær med Mahogni Finering samt en Egetræs-Dør med Karm og Løve Kjælstød. Oldermanden og den Komite, som er udnævnt af Lauget til Bedømmelsen i Anledning af Mesterstykkets Antagelse, samt de i Lauget mødte Mestre, befandt ovennævnte Prøvestykke forsvarlig og godt.

Ved Forsamlingen mødte Borgmester, Rodsraad Kofoed og Cancelliraad, Politimester Elmqvist, som ligeledes var af ovennævnte Mestre's Mening.

M. Thuesen, Oldermand. N. Bjerregaard, Bisider. F. G. Guldmann, Bisider.
H. P. Hundrup. S. Christensen.

Maal paa de udvændige Størrelser, hvorefter Snedkersvend Peter Justesen har at rette sig til sin paatænkte Mesterprøve.

Sekretærens hele Højde	Alen	2	Tom.	10	1/8	d.
Skrog-Sidernes Højde imellem Fod- og Hovedgesims	„	2	„	1	1/8	„
Klappens Højde i Lyset en Trediedel af Stykkets hele Højde, skal der der anbringes et aabent Rum i Indretningen, skal det holde			„	4	3/8	„
Naar Klappen er udslaaet, maa der være 1/4 Tomme imellem Klap og Hængsler					2/8	„
Skrogets Bredde udvændig foran	„	1	„	12	7/8	„
Dybden paa Siderne			„	19	1/8	„
Dørens Højde udvændig	„	3	„	2		
Bredde for samme udvændig	„	1	„	7	5/8	„

At jeg af ovenstaaende Maal har modtager en ligelydende Afskrift, som jeg med min Underskrift forbinder mig til i Et og Alt at rette mig efter.

Randers, den 13. Juni 1852.

P. Justesen.

BORGEMESTER OG RAAD
i Randers Kiøbstad

Gjøre vitterligt: Aar 1852 d. 7. Juli fremstod for Magistraten i Raadstuen Snedkermester Peter Justesen, hvis Mesterprøve er antagen af Lauget og Magistraten, og foreviste Søsessionsattest, hvorefter han er fyldt 26 Aar, Qvittering for at have betalt 40 Sk. til Fattigkassen og Attest om, at han er uskikket til borgerlig Militairtieneste, hvorfor han har ansøgt Amtet om Fritagelse herfor; hvorhos han begierede at vinde Borgerskab som Snedkermester.

Da Magistraten Intet fandt til Hinder derfor, aflagde han den befalede Borgereed og meddeles nu dette Borgerbrev, hvorved han berettiges til her i Staden at ernære sig som Snedkermester og forøvrigt deeltage i de Rettigheder, der tilkomme denne Kiøbstads Borgere i Almindelighed, hvorimod han ogsaa vil have at deeltage i de dem paahvilende Pligter og Byrder, at vise sin foresatte Øvrighed vedbørlig Agt og Lydighed, samt i det Hele at forholde, som det en god, retskaffen Borger og Snedkermester egner og anstaar.

Det er en Selvfølge, at han ikke maa drive anden borgerlig Næring end den, hvorpaa han her har vunden Borgerskab.

Under vore Navne og Stadens Segl.

Randers Raadstue, den 14. Juli 1852.

G. A. Koefoed. Edv. Elmqvist. S. Køster.

Tørslew,
constit. Byskriver.

Borgerbrev
for Snedkermester Peter Justesen i Randers.

STAMTAVLE

over

Herredsfuldmægtig i Grenaa, exam. juris J. HARBOE og Hustru BIRGITTE HARBOE, født Broges Slægt.

Jens Jensen Harboe,
Forpagter af Høgholm, senere af Konstantinsborg ved Aarhus,
født ca. 1748, død paa Konstantinsborg, begr. 25/4 1792,
gift 25/8 1786 med Abigael Hasle, født 9/7 1766.

- **Jens Jensen Harboe**, født p. Høgholm, døbt 5/5 1787, død i Grenaa 20/4 1863, ex. jur. Herredsfuldmægtig i Grenaa, gift 27/10 1818 m. Birgitte Broge, f. 31/1 1796, d. 23/8 1858.
  - **Anna Sophie Harboe**, født 21/3 1819, død 1892, gift 5/11 1847 m. Vitalis Johannes Christian Hansted, Malermester i Grenaa, senere Randers, f. 1819, d. 1906.
    - Jens Bergelius Hansted, cand. mag., (kaldet Birger), født 21/10 1848, død 1921, gift med sin Kusine Julie Muusmann.
    - Julie Hansted, født 1850, død 1908, ugift.
    - Niels Jørgen Sophus Hansted, Malermester, født 1852, død 1928, ugift.
    - Christian Joagnes Vitalis Hansted, Procurist i Randers, født 1854.
    - Peter Christian Hansted, Kaffehandler, født 1856, død 1911, gift med Mariane Kjærgaard.
  - **Jens Jørgen Harboe**, født 27/1 1821, rejste til Søs. Omkom v. Skagen.
  - **Hansine Abigael Harboe**, født 8/1 1823, begr. 7/7 1840.
- **Ane Kirstine Jensdatter Harboe**, født paa Høgholm, døbt 9/5 1788.
- **Ane Johanne Jensdatter Harboe**, født p. Høgholm, døbt 12/8 1789, gift m. Møller Chr. Larsen Høiris i Kjærs Mølle i Linaa.
  - **Hans Broge Harboe**, født 28/2 1825, Tømrermester i Grenaa, senere i Randers, gift m. Anna Helfredsen, død i Holte.
    - Jens Peter Justesen, født i Randers 11/8 1856, Grosserer i Randers og København, gift med Elisabeth Marie Sauer.
      - Hertha Ingrid Justesen, født i Randers 8/6 1887, gift med Grosserer C. D. Gautier i Københ.
        - Poul Johan Dedier Gautier, født i København 9/4 1912.
        - Carl Dedier Gautier, født i København 27/4 1913.
        - Mita Antionette Gautier, født i København 24/12 1915.
        - Margit Elisabeth Gautier, født i København 20/2 1919.
      - Julius Peter Justesen, født i Randers 18/2 1890, Grosserer i København, gift med Asta Sørensen.
        - Jørgen Peter Erik Justesen, født i København 2/1 1923.
      - Poul Otto Hubert Justesen, født i Randers 19/3 1893, Grosserer i København, gift med Ågot Astrid Jägerlund.
        - Birthe Justesen, født i København 17/12 1924.
        - Else Justesen, født i København 29/4 1931.
    - Birgitte Kirstine Justesen, født i Randers 18/8 1858, gift med Grosserer Sigfred Lauritzen i Randers.
      - Peder Otto Lauritzen, født i Randers 15/7 1884, Herreekviperingshandler i Viborg, død i Randers 3/9 1931, ugift.
      - Holger Egger Lauritzen, født i Randers 5/5 1886, Grosserer i Randers, gift med Esther Brøste.
        - Holten Eggert Lauritzen, født i Randers 13/12 1920.
        - Erik Sigfred Lauritzen, født i Randers 27/6 1924.
      - Carl Gerhard Lauritzen, født i Randers 21/9 1888, Grosserer i Aalborg, gift med Gerda Thostrup.
        - Bente Merete Lauritzen, født i Randers 3/3 1927.
      - Frida Cecilie Lauritzen, f. i Randers 19/12 1890, gift med Max Federspiel, f. i Aarhus 26/1 1886, Ing. v. St. Nordisk Telegraf., Shanghai, død i Shanghai 13/6 1923.
        - Inge Sif Federspiel, født i Shanghai 13/7 1917.
        - Otto Federspiel, født i Shanghai 25/11 1918.
        - Birthe Federspiel, født i Shanghai 25/4 1920.
      - Ingrid Anna Lauritzen, født i Randers 12/6 1892, gift med Frants Faber Thomsen, Boghdl. i Aalborg, død 30/1 1927.
      - Elna Lauritzen, født i Randers 21/1 1894, død 26/12 1895.
    - Jørgen Nielsen Justesen, født i Randers 22/7 1860, død 20/3 1932, Konsul og Grosserer i Aalborg, gift med Anna Bornemann.
    - Just Nielsen Justesen, født i Randers 21/7 1862, død 18/6 1896, Stolefabrikant i Randers, ugift.
    - Søren Nielsen Justesen, født i Randers 9/10 1866, død 20/10 1925, Grosserer i Aarhus, ugift.
    - Gerda Cecilie Justesen, født i Randers 28/9 1868, gift med Købmand Aug. Valdbjørn i Randers, senere Tekstilfabrikant i Kbhvn.
      - Axel Frederik Valdbjørn, født i Randers 20/5 1892, Direktør i Københavns, gift med Esta Wolfe.
      - Harriet Gerda Valdbjørn, født i Randers 1/6 1895, gift med Johs. Christiansen, Direktør i Københavns.
        - John Aug. Valdbjørn Christiansen, født i København 24/4 1924.
        - Gerda Christiansen, født i København 1/5 1928.
      - Hakon August Valdbjørn, født i Randers 4/7 1899, Grosserer og Tekstilfabrikant i Københavns, gift med Else Betzy Andersen.
        - Hugo August Valdbjørn, født i København 21/10 1931.
    - Hans Carl Justesen, født i Randers 14/4 1871, død 30/7 1926, Grosserer i Odense, ugift.
  - **Jens Peter Jensen Harboe**, født paa Konstantinsborg, døbt i Ormslev Kirke 3/7 1792. Gaardejer i Thøstrup, gift 30/4 1824 m. Mette Marie Møller af Grenaa.
    - **Marie Kirstine Harboe**, født 29/8 1829, begr. 9/9 s. A.
    - **Niels Severin Harboe**, født 14/1 1833, død som ung.
- **Jørgen Otto Jensen Harboe**, født paa Konstantinsborg, hjemmedøbt 18/9 1790, død før 1793.